

Совет Армияның болгаш Шериг Далай Флодунун хүнү совет улустун улуг байырлалы

Ленинград университетинин тыва салбырынга кышкы экзаменнернин эрткени

Совет Армияның дугайында лекциялар

Совет Армияның 33 чыл оюн Улуг-Хем районун колхозтары, совхоз, машина-трактор станциязы болгаш үлөтүр буюмдары, албан-организациялары бедин көдүрлүүшкүн-биле демделген эртирип турарлар.

Совет Армияның 33 чыл оюнун дугайында лекцияларны ВКП(б) райкомунун илеткелчилери, Чепурной-райлетпур комбинатында, Григорьев-машинатрактор станциязында, Лопсаң-тыва школага, Белошапко-район кооперациязында тус-тус кылганнар.

Совет Армия-хосталганын шериги, улустун шериги, тайбынын шериги деп чүвени илеткелчилер боттарының дынакчыларына тодаргайы-биле тайылбырлап, ооң-биле холбаштыр эш И. В. Сталинның «Правданың» корреспондентини-биле беседазын боттарының коллективтеринге таныштырганнар.

В. ТОЙЛУГ-ООЛ.

Будурулгечилериниң белээ

Кызылда далган дээрбесиниң коллектив РСФСР-ниң Дээди Советинде бонгулдарлар мурнуу чарымын социалисттик чарыкчыга эки түңдөлдүг болганнар. Ол чедишкенини быжык тырып, Совет Армияның 33 чыл оюнга уткуштур чүткүлдүг ажалдап келген.

Ооң түңдөлинде февральдин 20 хо нуунуң дүргүзүндө 168 тоина бедин шынарлыг далганы үндүрүп, будурулге планын—105 хуу күсеткенер.

Далган дээрбедекчилери Дрёмнина, Андрищенко олар кизи санында 84 тоина далганы кылып, Совет Армияның төртүнгүнүн хүнү—февраль 23-ке уткуштур будурулгеде социалисттик чарыкчы тилекчилери болган.

Бедик шынарлыг өөредилге дээш

Совет Армияның төртүнгүнүн хүнү—февраль 23-тү ужура-чүлгө дузалар өки-тура нитилелиниң Кызыл хоорай организациялары өөредилге талазы-биле эки түңдөлдүг ужуражып турарлар. Бир дугаар школада, «Тыва тудуг» трестинде мебель фабрикасында ужура чүлү мотору өөренериниң курстары, көдө ажал-агыл техникумунда ужура-чүлү керекселдери болгаш радиочулар бөлүмү, 1, 2, 7; дугаар шко лаларда авиомотелестер сургакчыларының бөлүмү тускай тургускан. Ужар-чүлүдүг техниказына иденкейлиг өөренип турар аныяктар комсомолчулар хей. Ыладгы көдө ажал-агыл техникумунда Фатеев, Черноусов, Маргачева, «Тыва тудуг» трестинде Вагаев, бир дугаар школада Денисов, Агапов, 2,4 дугаар школарда Охотникова Бабкин, Хертек Пинов болгаш оон-даа ескелер.

Д. ПОПКИН.

Чурттун ажилчы чоннары Совет Армияның болгаш Шериг Далай Флодунун хүнүнге улуг көдүрлүүшкүнүг ужуражып турар

Ленинград хоорай бо байырлал мурнуу чарымын хуннеринде артиллерияның төөгү музейинде көрүкчүлүг ылаңгы кочкуч хей. Маңа Сталин аттыг заводтун хоолай тудучулары, «Ажил чын» деп фабриканың эки шынарлыг пөс будурулгечилери болгаш хоорайның еске-даа будурулге төрлериниң ажилчы чоннары чораннар.

Совет Армияга алдаржыткыч кезек эң-не улуг кизээнегине чаалап алган, ол эзелеттик материалдары күчүлүг совет артиллерияны тургузар дугайында большевик партияның, эш Сталинның ролунуң дугайын чугаалап, артиллерияның күштүг мастерлериниң маалдырлыг керектери көргүзүп турар.

Тбилисиниң офицерлер баныңыга Совет Армияның дайынчылары болгаш оларның өр-бүлелериниң ишти Закавказың элзэн хей чаа улуг тудугларының удурткучулары-биле ужуражышкыны болган. Сталинчын шаңналдың ийи дапкыр лауреады А. Кригер грузиниң эртегиде Кутайсы хоорайы со-

вет эрге-чагырганың чылдарында рес-публиканың ийи дугаар үлөтүрлүг хоорайы болуп канчач хуула бергенин чугаалаан.

Грузиянының найсылалынын элзэн хей будурулгелеринде мурнунда фронт чораннар ол байырлыг хүнүңү алдары дээш стаханову ээлчегде ажилды бергенер. Камволь-сунно фабрикасында мурнунда улуг сержант чоран Георгий Ахалациниң бригадасы пландан артыр муң метр пөстү будуруп үндүргөнөр.

Политияның болгаш эртем билгилери непердериниң бүгү грузин нитилели «Улуг баштыңчылар Ленин болгаш Сталин Совет Армияның организа-циялары болгаш тургузукчулары», «Сталин социализм чуртунуң Чепсектиг Күштериниң улуг стратеги болгаш организа-циячы»—деп лекцияларны чорудуп турар.

(СЭТА).

Фронтучулар күш-ажылда

Ада-чурт Улуг дайынын алдарлыг киржикчилери, будурулгениң тайбың күш-ажылына база-ла шыларгангай ажалдап турарлар.

Фронтучу В. П. Корольев автотранспорт шугумуна 1933 чылдан эгелеп ажалдап келген. Ол баштай дузалакчы чылаачылап турган, 1934 чылдан 1942 чылга чедир чылаачылап, чүк сөөртүлгө планын үргүлүч ажыр күседип турган.

1942 чылдың февралдан эгелеп Ада-чурт Улуг дайынын фронтучуларына барып, фашист араатаннары Төрзөн чурттан үндүр сывырыныга эрестиг киришкен, 1946 чылда чанып келген күш-ажылга кызымакай ажалдап турар.

Венеамин Петрович 1950 чылда чүк сөөртүр планын 110 хуу күсеттеш пишаан, септелге талазы-биле 7672 рубльди камнап алган. Совет Армияның 33 чыл оюнга белек кылдыр февраль айда чүк сөөртүлгө планын 203 хуу күседип, 120 литр кывар-чаар материалды камнаан.

Ол ышмак фронтучу М. М. Панаргин АТК-га 1934 чылдан эгелеп ажалдап, бо аразында машинаның техник-инженер кээдирлер өөредип, чылаачылар белектеринге иденкейлиг киржи келген.

Ам Михаил Михайлович чылаачылап турар. Эрткен чылдагы чүк сөөртүлгө планын 117 хуу күсеткен болгаш бо чылдың планын база-ла үргүлүч ажыр күседип турар.

Г. БЕЛОГОРСКИЙ.

Совет Эвилелиниң Ада-чурттуң Улуг дайынын фронтучуна чоран, ам авторотаның чылаачылары эштер Федоров болгаш Горохов олар Совет Армияның 33 чыл оюнга күш-ажыл талазы-биле улуг чедишкенин ужуражып турарлар. Олар фронтучу чораш фашизмин тилээрлик мурнакчы иришкени, оларның хөректерин каастан чазактыг шаңналдары ийи, үш орденнер болгаш медалдыр керечилеп турар.

Фронтундан чанып келгеш олар тайбың күш-ажыл фронтучуна база-ла ан-сеткилди-биле кызымакай ажалдап турарлар, Чылаачы Михаил Федоров эң-не чурумнуң болгаш автомашинаны эң-не замгыч хайгааралдыг эдилеп турары-биле ооң машиназы үргүлүч техника талазы-биле эки турар. Эш Федоров ажал планын үргүлүч 130—150 хуу чедир күседип, январь айда ажал планын 171 хуу күсеткен, кывар чүлүдү 290 кг чедир камнап алган.

Чылаачы Горохов январь айның планын 112 хуу күсеткен, а февраль айның планын 122 хуу чедир күседип турар. Чылаачылар эштер Федоров, Горохов олар будурулгеде күш-ажылдык социалисттик чарыкчыны үргүлүч өгөлччилери болуп турарлар.

А. БАТАЛОВ.

Бо чылдың январь төңчүзүндө Ленинград университетинге кышкы экзаменнер сессиязы доозулган. Ол университеттин Чөөн-чүк факультетиниң тыва салбырынга туттуруп эртирген экзаменнерини нийти түңдөли болза, тыва студентилериниң белекел ажилынын улуг чедишкени болгаш ооң-биле кады оларның ажилында чамдык четпестерни тодаргайы-биле керечилеп турар.

Үш дугаар курстун дыл салбырында тыва студентилер тыва болгаш моол дылдар талазы-биле ийи экзамен, дыл дугайында сталинчы өөредилгениң, политэкономияның, эрги тюрк турскаалдарның тускай курзунуң, англи дылдың талазы-биле дөрт зачеттар (шылгалдар) дөрт эрткенер. Ол курста шупту түдү студентилер экзаменнерни шуптузун «5» дужааганнар.

База үш дугаар курстун төөгү салбырында тыва студентилер экзаменнерни өске курстарда өөрүнге бодаарга элзэн кошкан дужааганнар. Ында ийи студент тыва дылдың экзаменин кайзы-даа «5»-не дужааган, а мурнуу Сибирь болгаш Ортаақы Азия төөгүзүңүң экзаменин баштай чүлгө «3» кылдыр дужааган. Ынчаарга экзаменге «3» демден алыр чорук стипендия албазына чедирер чүве болганда, олар катап дужаагаш, «4» демден алганнар. Олар ооң-биле кады, политэкономияның, орус дылдың, англи дылдың талазы-биле үш зачет дужааганнар.

Дөрт дугаар курстун дыл салбырында алды тыва студентилер диалектиктик материализм, социализм политэкономиязы — мындыг эртемнериң талазы-биле ийи эң-не харысалгалыг болгаш шыңгы эртемнерин, база дыл дугайында сталинчы өөредилге, орус дылдың төөгү грамматиказы, орус литература талазы-биле семинар, орус, тыва, моол болгаш

англи дылдар—мындыг эртемнериң талазы-биле чеди зачеттарны дужааганнар. Оларның иштинден беш кизи экзаменнерни «5»-не, чүлгө чаңгы студент экзаменнерин кайзын-даа «4»-не дужааган.

Дөрт дугаар курстун төөгү салбырында тыва студентилер база-ла диалектиктик материализм, социализм политэкономиязы, Ыракы Чөөн-чүкте АКШ экспансиязының тускай курзу—мындыг эртемнериң талазы-биле ийи эң харысалгалыг болгаш шыңгы экзаменнери, ол ышмак орус болгаш англи дылдарның талазы-биле ийи зачеттарны дужааганнар. Ында үш студентилериниң бирээзи экзаменнерни кайзын-даа «5»-ке дужааган, а еске ийизи «4» болгаш «5» демденгерил болган.

Мынчангаш тыва салбырың үш, дөрт курстарында өөренип турар 15 санныг студентилериниң иштинден 10 кизи экзаменнерни тергин эки дужаагаш, бедин түңнүг стипендияны алып өргөлдү болганнар.

Тыва салбырың студентилеринде диалектиктик материализм болгаш дыл дугайында сталинчы өөредилгениң талазы-биле ханы бодамчалыг чиге харыларны бергенин, эрткен сессияга экзамен хулээп ап турганар улуу-биле кайга, оналзап демделгелиншаан; ол ышмак үш дугаар курстун төөгү салбырында өөренип турар студентилер тускай эртемниң талазы-биле экзаменнерге хоомай белеккенип; кошмак харылаанын база демделгез.

Ленинград университетинде тыва студентилериниң ээлчеглиг сессияга экзаменер турганының түңдөлдери мындыг изилдиг-дыр. Олар бо айның 8-га чедир дыштангаш; ам чаа күш-биле өөредилгезинче катап кирипкенер.

БИСТИҢ КОРР.

Партия активиниң семинары

ВКП(б)-ниң Тере-Хөл райкомун чөөнта чаа районун партия активиниң 3 хонук семинарын организаастаан.

Семинарга партия эге организацияларын секретарьлары болгаш оларның ораалчылары, политколларын пропагандаистерин, хөрежженнер организа-цияларын келдирген.

Олар ажалыч чонну коммунисттик буга кижизидериниң теоретиниң болгаш практиктиг өөредилгезин эрткенер.

«Кижилерниң меделеринде капитализм»

К. ЧАМЗЫРЫН.

Хоорайда эге организациялар секретарьларының семинары

Партияның Улуг-Хем райкомун Шагаан-Арыг хоорайда партия эге организацияларын бир неделя хуусаалы семинарын организаастаан.

Семинар февральдин 7-ден 14-ке чедир болган. Аңаа 15 кизи өөрген. Олар программа ёзуулар партия тургу-

зуунуң темаларына лекцияларны дынаан болгаш практиктик кичээлдерин эрткенер. Лекцияларны ВКП(б) райкомун секретарьлары болгаш килдистер өргөлччилери кылып эртиргенер.

В. ТАРЖАА.

Совет улустун күчүлүг армиязы

Совет Армияның алдарлыг 33 чыл болган оюн бистиң Төрзөн чуртувустун ажилчы чоннары социализм чуртунуң чепсектиг күштери-биле кады, ажал-агыл болгаш культура тургузушкунуң бүгү фронтучуларында бүгү делегейге ужура дузалыг төөгүдүг тилекчилериниң бодунуң армиязының күжүнүң болгаш күчүзүнүң чектелип турарының үзүндө демделген эртирип турар. Кизи төрөлгениң эң-не каржы дайыны — герман фашизмин болгаш япон империализмин чылча шапкан Совет Армия бистиң Төрзөн чуртувустун хосталганын болгаш хамаарышпас чоруну камгалап алган, Европаның чонун фашисттик кулданышындан адырып ап, бодунуң улуг хосталгалыг хүлээлгезин алдарлыгы-биле күсеткен. Ынчангаш бүгү делегейиң чону Совет Армияга боттары хостатканы дээш өөрүп четиргенин илередип турарлар. Ынчангаш бүгү-ле үелерин болгаш улустарының гениинг полководчузу Совет Эвилелиниң генералиссимусу эш Сталинга өөрүп четиргенин илередип турарлар.

Совет эрге-чагырганы камгалаарына, делегейде бир дугаар социализм күрү-нениң үндөилкчилери болгаш баштыңчылары Ленин биле Сталинның турусканы Совет Армия болза, бистиң Төрзөн чуртувустун дайыннарына сүртенчиг күш кылдыр хуулан. «Бистиң Кызыл Армиямыз оңза чүлү болза, ол ажилчыларны болгаш тараачынарның эрге-чагырганын быжыкларынның чепсез, пролетар диктатуразын быжыкларынның чепсез, ажилчыларны болгаш тараачынарны помещиктериниң болгаш капиталисттериниң дарлалындан хостап аларының чепсез болур. Бистиң армиямыз болза, ажилчы чоннары хостарының армиязы» — деп эш Сталин чугаалаан. Ынчангаш Кызыл Армия болза, ажилчы чоннарың эрге-ажымын камгалаан армия болур.

Совет Армия интервенция-биле хой саныг тулчушкуннарга төртүнгүн, 1918 чылдың февральде герман импе-

риалистер совет эрге-чагырганы дужу-рер болгаш аныяк совет республиканы бодунуң колониязы кылып алыр соору-га-биле бистиң Төрзөн чуртувуске кирип келген болгаш Балтий далайдан эгелээш Кара-далайга чедир бүгү фронтучу шавар халдаашкыны эгелээнер.

Канчаар-даа аажок чепселгенгем немек шериглер Петроградче шургул кирерин ордашканнар. Чурттун кырынга берге айыыл диргели берген. Большевик партия, совет чазак «Социалисттик Ада-чурт айыылда» — деп кылгыры-биле чону кыйтырган. Ажилчы аңгы ол кыйтырганы Кызыл Армияның электерин күштүү-биле организаастаары-биле харылааннар.

Немец элекчилерге бир дугаар шиптирилгил согушуну Кызыл Армияның отрядтары Нарва болгаш Псков чоогунга таварыштырганнар. Немецтер Ленинградче халдаашкыны 1918 чылдың февральдин 23-те донтааган. Немец империализмин шериглерин чылча шапканын хуну аныяк Кызыл Армияның төртүнгениниң хүнү болган болгаш ам советтиң улустары чык буртузунде демделеп турар.

«1918—1921 чылдарда даштынчы элекчилерге удуз шыңгы демселсе Кызыл Армия бистиң совет төрзөн чуртувустун хосталгазын болгаш хамаарышпас чоруну камгалап алган, улуг Ленинниң өөркетине ышмак бистиң чурттун улустарының чаа чуртталганы тургузар эргезин камгалап алган» (И. В. Сталин).

Тайбың социалисттик тургузушкунуң чылдарында Совет Армияның дайынчы шынарлары аажок ескен, ооң организа-ция күжү болгаш техниктиг хандырыл-ганы быжыган. Совет Армияны эки чеп сегелзэрин сталинчы беш чылдары чедишкенин күсеткени-биле чедип алган, ооң түңдөлинде бистиң армиямыз бир дугаар чергениң дайынчы техника-зын алган.

Совет Армия болза, чаа хевиринг өлүгү улустуң армиязы «дөөрткөргө

куң болгаш күчүзүңүң үндөзүңүң ында,— бир эвес бүгү чурттарың буржуазтары кажан бир шагда бистиң чуртувуске хал даар деп шиптирлеп алаа ол дугайын билизинер.

Совет дайынчылар боттарының күжүн, күчүзүн эвес маадирлыны чүлгө Совет Армияга эвес, харын бүгү совет күрүнеге эң-не улуг шыгалда болган совет улустун герман фашизмге удуз Ада-чуртун дайынына тодаргай көргүсөнер. Бистиң Төрзөн чуртувус гитлерлиг Германия ышмак ындыг күштүг, айыылдыг болгаш хан төгүшкүндүг дайын бодунга удуз турганын бодунуң бүгү чүс-чү чылдарыг төөгүзүңүң дүргүзүндө көрбөз.

Дайынның эгезинде гитлерлигер дайын талазы-биле артык күштүк болуп турганнар. Бистиң чуртувустун кырыңче халдаары-биле олар бүгү Европада хан техниказын чып алган болгаш улуг күштү бистиң Төрзөн чуртувустун кызыгарына экпел белекел алганнар. Кожан бистиң шеригтеривис мобилиза-астынан турар үеде гитлерлиг армия Европаның чурттарына ийи чыл дүргүзүндө дайылдап, амгы үениң дайынчы дайынчы дуржулгаларына өөргөн турган. Дайынның баштайгы үезинде түр чедишкенин чедип алгаш гитлерлигер Совет Армияны бир ай чарты, ийи айлар иштинде чылча шавар бис деп санап турган. Ындык-да болза, оларның мелегей планы буступ дүшкен. Фашисттик армияга бир дугаар согушкуну 1941 чылдың кызынныда Москва чоогунга таварыштырган, а бүгү-ле дайыннарың төөгүзүндө эң улуг тулчушкун болур Сталинград чоогунга болган тулчушкунуң дайынның бүгү чорудулгазына эргил-делгил тулчушкун болган. «Сталинград немек-фашисттик армияның хөрү болган. Сталинград тулчушкунуң сөөлүнде немектер детип шыдавааны билдиндир болгай» (Сталин).

Дайынның үш дугаар чылы бистиң фронтучуна эргилделиг болган. Күштүг шавар-халдаашкының тулчушкунуң калбартышаан, Совет Армия немектеринг эжелеп алганы совет дөвис-

куң болгаш күчүзүңүң үндөзүңүң ында,— бир эвес бүгү чурттарың буржуазтары кажан бир шагда бистиң чуртувуске хал даар деп шиптирлеп алаа ол дугайын билизинер.

(СЭТА).

көөрүнүң үштүң ийи кезең хостап алган болгаш немектерин камгаланыңчыне шилчиринге албадан. А 1944 чыл болза, Совет Армияның шиптирлиг тилекчилериниң чылы болган, ооң түңдөлинде бистиң Төрзөн чуртувустун бүгү дөвискөөри немек элекчилерден хостатынган.

1945 чылдың февральдин 9-тун соондунинде Совет Армия бодунуң шиптирлиг тулчушкунун эгелзэн. Кыска хуусааның иштинде гитлерлиг армия Польшага чылча шаптырган, ооң соонда тулчушкуннар Венгрияга, Австрияга болгаш Германияның бодунуң дөвискөөринг калбара берген. 1945 чылдың апрель 25-те бистиң шеригтеривис Берлин буюзлөг берген. Он хонук дүргүзүндө болган кадыг берге тулчушкуннарының сөөлүндө 1945 чылдың майның 2-де бистиң тилекчилериниң туту Берлинниң кырынга кийик берген, Бүрүң-биле тилектигер гитлерлиг Германия дужу берген. Демшилгели кизи төрөлгениң эң каржы дайынын тилезин делегейге ужура-дузалыг төөгүлүг тилекле четинген. СССР-ниң улустарының алдар хосталгазын болгаш хамаарышпас чоруну камгалап албышаан, Совет Армия Европаның улустары гитлерлиг дарлалдан хостап алган. Немек-фашисттик элекчилерини Польша болгаш Чехословакиядан үндүр сывырган. Фашизмни Румынияга, Болгарияга, Венгрияга болгаш Финляндияга чылча шапкан.

Япон империализм-биле дайынга Совет Армия каш-ла хуннеринг дүргүзүндө Маньчжурияге 500—1000 км чедир кире бергеш Квантунуң миллион санын армиязын чылча шаап, Мурнуу Сахалин болгаш Курильдин ортулуктарын хостап алган. Ынчангаш Совет Армияның 12 хонукта чоруткан тулчушкуннарының түңдөлинде 1945 чылдың сентябрь 2-де империалисттик Япония чугаа чонка дужу берген. Совет Армияның кылган хөрең делегейде чаңгыс-да армия кылып шыдаван.

Бистиң армиямыз тилезин чылдаганы болза, Октябрьниң социалисттик революцияның төрүп кааны советтиң

зуунуң темаларына лекцияларны дынаан болгаш практиктик кичээлдерин эрткенер. Лекцияларны ВКП(б) райкомун секретарьлары болгаш килдистер өргөлччилери кылып эртиргенер.

Совет Армияның күжүнүң мөгө үндөзүңүң болза, СССР-ниң улустарының ойнайралы болур. Совет Эвилелиниң бүгү улустары бодунуң улуг акызы улуг орус улусту долгандыр сырый катышаш нийти күжү-биле дайыны чылча шапкан. Бистиң тилезин чылдаганы-вис болза, бистиң алдарлыг большевик партиямыз Ленин—Сталинниң партиязы улустарың бүгү күштерин дайынын чылча шапканыңче мобилизаастаан болгаш хей-эрт кириген. Бистиң тилезин чылдаганы-вис болза, армияны болгаш советтерин улустары тилекке шылатканын баштыңчы болгаш амгы үениң эң улуг полководчузу улуг Сталин эдерткен.

Америк-англияның чаа дайын кыл-сыкчылары делегейге чагырыңчы болур дээш дайын эгелзэрин бүгү-ле арга-биле күзөп турарлар. Олар камгалап чок улустары базар соорула-биле хосталга ынакшылдыг Корей Республикаке черлик ёзу-биле халдааннар. Олар гитлерлигер ышмак бистиң чуртувустун болгаш улус демократияның чурттарының кырыңче халдаар. Европаны болгаш Азияны дарлап чагырар деп араатангы планнарың чогадып турарлар.

Оларның ханыг планының орунда удуз тайбың дээш шимчезиин, совет улустуң чаалап алган улуг тилекчилерин камгалаарына болгаш дайынны чылча шаварына кезезде белек совет Армия туруп турарлар. Орта немештир совет улустуң тилекчилерин хей-эрт кириктирип болгаш организа-ция бистиң алдарлыг большевик партиямыз, бүгү-ле демшилгели кизи төрөлгениң мерген угааныг болгаш шылатканын баштыңчызы, тайбың чоруткуну туту улуг Сталин бар.

В. ТКАЧЕВ.

ССРЭ-нің Эртемнер Академиясының ниити хуралы

ССРЭ-нің Эртемнер Академиясының Президентизинге академик А. Н. Несмеяновту соңғаан

ССРЭ-нің Эртемнер Академиясының ниити хуралы февральдің 16-да Москвада болған. Бүгү-ле эртемнерниң адырларының төлөөлери академиктер боттарының арасында ССРЭ-нің Эртемнер Академиясының президентизин соңгууру-биле чыылганнар.

Ниити хуралды ССРЭ-нің Эртемнер Академиясының вице-президентизи академик И. П. Бардин айткан. Академик Бардин бодунуң сөзүнүң өзгезинде Академияның мөчөөн президентизи С. И. Вавиловтуң дугайын чугаалаан. Олурушканнар бут кырынга туруп, мөчөөн президент С. И. Вавиловтуң сактышкынын кылганнар.

Эртемниң мурнуна партияның, чакантың болгаш улуг Сталинның салган эң чугула сорулгаларын күүседирин дөш ССРЭ-нің Эртемнер Академиясының удурткучуларының өзүп турар харысалгалынын бодунуң чугаазына демделгелишаан, ССРЭ-нің Эртемнер Академиясының Президиумунуң рекоммендациянын улуг эртемдөөн болгаш улуг назылыг академик Н. Д. Зелинскийниң болгаш совет эртемниң өскө-даа хой төлөөкчилериниң деткээни-биле ССРЭ-нің Эртемнер Академиясының президентизиниң күүсөдиринге академик Александр Николаевич Несмеяновту депшидин турарын академик И. П. Бардин меделгезен. ССРЭ-нің Эртемнер Академиясының бүгү сөс салбырларының сөөлгү хүнерде болгаш ниити хуралдары Президиумунуң саналын чаңгыс үн-биле деткээнин болгаш Академияның президентизинге академик А. Н. Несмеяновту соңгууру деп кандидатураны ниити хуралга кирип келгенин айттыпшаан, академик И. П. Бардин А. Н. Несмеяновту база бир улуг совет эртемдөөн, органиктиң химия талазы-биле калбак эртем шинчилелиниң эң эки органиктиң, күрүнениң хей-ниитиниң улуг деятели деп демделгезен.

Даразында ССРЭ-нің Эртемнер Академиясының эртемдөөн секретари академик А. В. Топчиевкө сөс берген. ССРЭ-нің Эртемнер Академиясының президентизинге академик А. Н. Несмеяновту кандидатурасын анызы-бүрү тусай эртемниң эртемдөөн боттарының хуралдарына деткир талазы-биле чаңгыс аай саналдыг болганын ол чугаалаан.

Академик А. В. Топчиев А. Н. Несмеяновтуң амыдыралының оруун, ооң хей анызы эртемниң, күрүнениң болгаш органиктиң ажил чорудулганын делгергеи-биле тодаргайлап айткан. Теорияны хандыр байлашкыды, эртемге чаажыдылга кириери, бүдүрүлгениң херек кырында негеделери-биле харылзаштыраы, калбак эртем, школаларын тургузары чоңга шуут бараан болуру, ханы принциптин, өскөлөргө дува көргүзери-биле холбашкан чаңгыс

аай туруштуу улустарга эң эки кичээниң — сталинчы үениң мурнакчы эртемдөөни А. Н. Несмеяновтуң шынары ындыг.

ССРЭ-нің Эртемнер Академиясының президентизиниң күүсөдиринге академик А. Н. Несмеяновтуң кандидатурасын академик В. П. Волгин изин-биле деткээн. Академик Несмеяновту эртемниң хей-ниитичи шынары, бедик авторитеттин ССРЭ-нің Эртемнер Академиясының президентизиниң нарын күүсөдиринге ооң кандидатурасын бүзүрелдиг болдуруп турардыр. Эртем талазы-биле делгем билигин, эртем талазы-биле органиктиң ажилдарының улуг дуржулгалы, Ленин—Сталинның улуг херээ—коммунизмниң херээне шуут бердинген — академик А. Н. Несмеяновтуң онзагай байдалдары ындыг.

Хуралга олорушканнар академик С. И. Вольфовичниң номчааны улуг назылыг академик Н. Д. Зелинскийниң чагаазын улуг кичээниң-биле дыңнааннар. Ол чагаада чугаалааны болза:

— ССРЭ-нің Эртемнер Академиясының президентизиниң күүсөдиринге мээң ынак, эң талантлыг өөреникчилериниң бирөөн академик А. Н. Несмеяновту депшидин аас-кеңигити болуп тур мен. Президентизиниң нарын харысалгалыг ажил чорудулгаларын Александр Николаевич ан-сеткилдини-биле күүсөдирин бүзүрети. Ол бистиң ынак төрөөн чуртувуса бараан болурунга бодунуң талантынын, бүгү күнү бээр дээр дугайында чыгымайын тур мен.

Академик А. Я. Вышинский делгергеи сөс чугаалаан: — ССРЭ-нің Эртемнер Академиясының президентизиниң соңгууру чүгө Академияның амыдыралына эвес, харын бүгү бистиң совет күрүнөвиске өзүлүг улуг болушкун болур деп ол чугаалаан.

ССРЭ-нің Эртемнер Академиясының президентизи болза, чүгө улуг эртемдөөн кижи болур эвес, харын эң улуг органиктиң, хей-ниитичи политика ажилдары, ССРЭ-нің Эртемнер Академиясының эң улун алдаржыдып шыдаар кижи болур ужуруг деп академик А. Я. Вышинский айткан.

А. Н. Несмеяновтуң бодун үр уден бээр билдин болгаш ооң эртем болгаш хей-ниити талазы-биле ажил чорудулганын сайзырап турарын кичээниң-биле көрүп келгенин чугаалаан, академик А. Я. Вышинский тайбың дөш демиселге А. Н. Несмеяновту мурнакчы ролон онзаап айткан. Экономика болгаш шериг эртемниң салбырының мурундан ол ыпкаш тайбың дөш демисеип турарларын мурнуңдан академик А. Я. Вышинский ССРЭ-нің Эртемнер Академиясының президентизиниң күүсөдиринге академик А. Н. Несмеяновтуң кандидатурасын изин-биле деткээн.

Академик А. Н. Несмеяновтуң кандидатурасын боттарының саналдарына: академик И. Г. Петровский (физика), математика эртемниң салбырының мурундан), академик Д. В. Скобелевич (Лебедев аттыг физика институтунун даргазы), химия эртемниң салбырының секретари академик М. М. Дубинин, геолого-география эртемниң салбырының секретари академик Ц. С. Беликин, академиктер Т. Д. Лысенко, А. И. Опарин, Б. А. Введенский, А. А. Благонравов, Б. Г. Греков, Е. В. Тарле, Ф. В. Виноградов, В. М. Родюнов, Е. А. Чудаков олар чаңгыс үн-биле деткээнер.

ССРЭ-нің Эртемнер Академиясының президентизиниң күүсөдиринге бадылаачы-биле академик Александр Николаевич Несмеяновтуң кандидатурасын бадылаар дугайында Академия Президиумунуң салбырларының хуралдарының, институттарының эртем чөвүлелериниң кирген саналдарын чаңгыс үн-биле хүлээп алган.

ССРЭ-нің Эртемнер Академиясының чигине келгүнери академик А. Н. Несмеяновту ССРЭ-нің Эртемнер Академиясының президентизиниң күүсөдиринге чакыт бадылаашкы-биле чаңгыс эп-сеткилди бадылааннар.

Академик И. П. Бардин ниити хуралдын мурундан А. Н. Несмеяновту оңу ССРЭ-нің Эртемнер Академиясының президентизинге соңгааны-биле чергелештир байыр чедирбишаан, хурал даргазынын орун эжелээрин дилгезен. Александр Николаевич Несмеянов хуралдын президиумунго көстүп келгери олорушканнар үр уде адыш час кашкыны-биле уткааннар.

Түңнелинде А. Н. Несмеянов сөс алгаш хуралдын киржикилери эртемдөөн эртемниң даштыкыда чедикчикинерин чооку үеде чедер болгаш ажал дугайында улуг баштыңы болгаш башкы эш Сталинның салган сорулгаларын күүсөдиринге боттарының күштерин катыштыраарн кыйгырган.

Бистиң большевиктерниң улуг партиясы, совет казан бистиң сорулгаларыны күүсөдиринге бүгү-ле аргаларын берип турар. ССРЭ-нің Эртемнер Академиясы бодунуң мурунда турар улуг сорулгаларын күүсөдиринге сталинчы үениң улуг сорулгаларына ылап шынын болурун бүзүрөдип тур мен деп ССРЭ-нің Эртемнер Академиясының президентизи академик А. Н. Несмеянов бодунуң сөзүнүң төңүзүңгө чугаалаан.

Шууту бут кырынга туруп келгеш, улустарның улуг баштыңызы, эртемниң корифей, бүгү делегейге тайбыңды тугу эш И. В. Сталинның алдары дөш үзүктөл чок үр адыш кашаашкыны болган.

(СӨТА).

Часкы тарылгага белеткел доозулган

Биш-Хем районунуң Суш суурда эш Козлов даргаалаан «Победа» колхозтуң хову ажилдакчылары 60 чылдыг часкы тарылгазына бүгү белеткелдерин соңгулда хүнүнге чедир доозар дээн хүлээлгезин күүсеткеннер.

Дарган Лагачевтиң түш-ажылга чүткүлдүг ажилдап келгениниң түңнелинде сетгезе чогуур 8 андазыннарның, 35 илирлерниң, 15 тергелерниң агар болгаш капитал сетгелелери доозулган. Колхозтуң хөм аймаа-биле херекселдер кылар кижилери 40 атың дери-херекселдерин сетпел кылганнар.

Хову ажилдакчыларының бригадир эш Чымбаның удуртулгасы-биле тараа шөлтү чөмичидеринге 300 тонна өдети, 24 центнер ыпш хүлүн белеткел дамылаан болгаш 24 га тарылга шөлүңгө суггат кылдыр сугну чайындылаткан.

Урезин уруушкунуң планын аягы күүсеткен болгаш арыглаашкынын дооскан. Унуңун хынаарга 95—98 хуу чедир бедик шынарлыг болган. Часкы тарылга үезинде ажил атыттары азыраарына четчир бедик шынарлыг сипен, сабаңны болгаш суланы курлап алган.

«Коммунизмче орук» колхозта

Чөөн-Хемчик районунуң «Коммунизмче орук» көдө ажыл-агый артелиниң келгүнери часкы тарылгага белеткелдерин, туудулар ажылын түлүтөп чорудуп турар.

Сетгезе чогуур 22 андазыннарны, 30 илирлерни, 4 аты саялзаны болгаш ыттарын 66 дери-херекселдерин соңгезен. Колхозтуң часкы тарылгага херекселер 602 центнер урезини ийи катап арылган дооскан.

Чаа туудулар кылыргына ооң ыпш материалдарын элээн хөйүг белеткел алган. Тууду бригадасы 500 аягы манзаны дилген болгаш 500 саныг чүдүтү колхоз суурунда сөөртүп алган. Ам үеде колхозтуң конторазының кырышаны кылган, өскө черге турган башкылар олурар чуртталга бажынын көжүрүп эккелеш, тууду дооскан.

Башкылар курзу

Во чылдыг февраль 8-те областың башкылар билги бедир институтун чанында башкыларның 6 ай хуусаалыг курзу ажытылган.

Областың район бүрүзүнден келген 65 кижи ол курста өөренип турар. Курстун дыңнакчылары 7 болгаш ооң өрүдө кластар дооскан, колдуунда школалар болгаш интернаттарга ажилдап чоран интеллигенциянык кезээ болур. Олар колдуунда комсомолчулар болуп турар.

Курста «ВПК(б) төөгүзүңү допу курзу», ССРЭ төөгүзүңү, орус, тың дылдарын, математика, методика болгаш оон-да өскө эртемнерни өөренип турар.

Дыңнакчыларның бирги хуралына өөредилгени эң эки шынарлыг доозарын чугаалашкан.

Б. ОЮМАА.

Мал кыштагладышкынычче болгаш чаш мал камгалалычче кичээниң салыры

Эки ажилдыг ферма

Чөөн-Хемчик районда «Коммунизмче орук» колхозтуң хой, өшкү малдарын азырап, ажаап турары мурнукузундан элээн экижээ. Хой, өшкү малдыг ферма эргелекчи эш Коңгаржап малды менди кыш ажырап дөш кызымакай ажилдап, эң эки оदारларын шилип алган, бодунга онашкан малдарын 10 кезек черде үзүп тургускан болгаш малчынар ортузунга кышкы үеде малды канчаар ажаарының дугайында беседаларын үргүлчү чорудуп турар.

Мал ажаалгазында четестерин дарый узуткаар хемчеглерин колхозтуң баштаар чери-биле үргүлчү харылзаштып турарлар. Мал чөмчөндөн ырак чурттап турар малчынарга сипенин болгаш өскө-даа чөмчөни оозалдаптайн эш Коңгаржап боду сөөртүп чедирип турар.

Эш Коңгаржап бодунуң политиктиг билин бедидип, малчынарга иштиги, даштыкы байдалдар дугайында солун номчулганын доктаамал кылып берип, кезеки школада кирип алган орус дыды эки өөренип турар.

М. ООЛЧУКАН.

Кыштагладышкынычче кичээниң салыры

Өвүр районунда малдыг кышкы байдалы сөөлгү үеде баксырап турар. Районунуң Солтур болгаш Хандагайты сумуларында хар кылын чагганы-биле малды ниити байдалы бергедээшкенинде таваржып турар.

Районунуң партия, совет организациялары мал кыштагладышкынын эки эртерери-биле районунуң малчынарның чөвүлө хуралын эртерген болгаш кыштагладышкынында четестерин дарый узуткаарыны хемчеглерин алган-даа болза, ниити байдал ам-даа экиживейн турар. Районунуң колхозтары болгаш хуу ажилдыгылары 75 чаа ажааларын, 34 артык кыштагларын немей туудуп тургускан.

Кышкы белеткелдиң чугула чөпсөк-херекселдерин кылып ал, малга хар эжил бергениң чөпсөк-херекселдерин колхозтарда, хуу ажилдыгыларда четчир-биле кылып дооскан. 1472 баш малдыг 29 өрөгелер чаа оदारларга көшкөн болгаш 524 баш малды турум азырада кириген, база 852 баш малдарын ара-лаштыр чөмгерип турар. Чамдын сумуларда, колхозтарда малдыг байдалы баксырап турарын барымдалаш, дарый шыңгыгы хемчеглерин алырын район организацияларының чорудары негетинип турар.

М. ОЧУР-ООЛ.

6 башты 28 баш кылдыр өстүргөн

Улуг-Хем районда «Искра» колхозтуң хаан ажаакчызы коммунист эш Чолдак-оол Саг Шоюнчааның ол ажилында ийи чыл болуп, хаанчынын ажаарының талазы-биле элээн мергешип алган.

1949 чылда эш Чолдак-оол 6 баш хаанчынын хүлээп алгаш, 28 баш чедир өстүрүп алган. Эш Чолдак-оол ол ыпкаш колхозчу херээженерни школада ажилына организастап, школаның отулар ыпкын белеткээрине болгаш арыг-шеверин сагырынга улуг ажилдарын кылган.

М. ДӨНГҮР-ООЛ.

Социалисттик Эстония

Буржуазтыг Эстония Барын Европаның дүмбөзөргөй караңгы чери турган, херек кырында англи-америк болгаш немес империалистерниң колониялыг турган. Эрге-чагыргага турган буржуаз Писта бөлүкү эрттон хамаарышпас чорун болгаш чурттон улустуң хосталганын садыглап төтөгөп турган.

Буржуаз Эстониянык чалча чагырыңчылары бодунуң даштыкы ээлерииниң соңуургалдарына национал улуг үлгү-пүрнү шултузун чок кылган, даштыкы өскөргөткү материалдарын, далай пароходтарын болгаш өскө-даа чүдүлгени үндүр сөөртү берген. Чизээлөргө, англи-америк монополистерниң айткышкыны-биле Эстониянык улуг бүдүрүлгелериниң чөпсөглөшкенини — Орус-Балтий судно туудушкунуң үндөзүн, «Беккер» болгаш «Ноблеснер» деп судно туудушкуну заводтарын, «Двина-тель» деп машина туудушкуну заводун чамдык кезин болгаш өскө-даа бүдүрүлгелерин чок кылып, бүрүнү-биле садыпкан.

Буржуаз Эстониянык көдө ажил-агыйы чөгөңчиг байдалга турган. Тараачын ажил-агыйларыны 52 хуузу 10 хуудан эвөөс черин эдилеп турган, ола да үеде 15 хуу кулак болгаш шыраак тараачын ажил-агыйлар 50 хуу хире черин эдилеп турган. Чуртка кулак ажил-агыйнык өскө-биле, улуг үндүрүлгелерин болгаш төлөгелерин чорутканы-биле тараачын массаның ады болгаш ортукам кезээн хоозураакшынга чедирген. 1939 чылда Эстонияга 22 муң чер чок тараачын ажил-агыйлар бар турган, олар кулактардан бичин дилдик чери хөзөзиге ап, ооң хөзөзиге чөгөңчиг дүндүндүң чартымы берип турган. 44 муң тараачыннар куу баронаар — кулактарга хөзөзиге турганнар.

«Хамаарышпас» деп адал турар Эстониянык 20 чылдар иштинде Пистаның улуска удур, буржуаз чыгааның

аажылап келгениниң түңнелдери мындыг-дыр.

1940 чылда коммунисттик партияга удурткан Эстониянык ажилчы чоңу буржуазиянык улуска удур эрге-чагыргазын дүжүр ооктаан, даштыкы империалистерниң дарламыдан хосталгаш, совет эрге-чагырганы тургускан, эстон улустуң төөгүзүңгө үндөзүн эргиде даштыкы дарламан өзүлүг-ла тускый турар чорукче, фашисттик өзү-чурумдан хосталгаш, аш-түреңи болгаш культура чок чоруктан байлак, культурулгачурталга эргилген. Улуг ажил-агыйнык адырларының хайнышкынын көдүрүшкүнү өгөлзөн.

Совет эрге-чагырганы тургусканы-биле 30 муң ажил чоктары бүдүрүлгө хаара туткан. 53 муң ады, ортукам тараачын ажил-агыйлар 700 муң гектар черин бодунуң ажилына алганнар. 1941 чылда-ла баштайгы колхозтар организастатылган. Эстониянык ажилчы чоңу бодунуң ажил-агыйны болгаш культуразын бүзүрелдиг сайзырадып турган.

Эстон улустуң гайбың тургузукчу күш-ажылын фашисттик шеригниң дээр бени өзү-биле халдааны үскөн. Совет Эстонияга немес фашисттик эжелекчилер аар балыгларын таварыштырган. Үлгү-пүрнү үрөгдөөн, көдө ажил-агыйны төтөгөп сандараткан, дыка хой хоорайлары, суурларны өртөткөн, төөгүнү болгаш культураның тураскаалдарын узуткаан. Гитлерлиг араатаннар эстон улуска аар-берге качылдып, човулаңны таварыштырган.

Бүгү үелерниң болгаш улустарнык улуг полководузу эш Сталинга баштаган маадрылыг Совет Армия немес фашисттик эжелекчилерни чылча шалкан болгаш эстон улусту куландышкынын да болгаш өлүрүп кырап чоруктан камгалаан. Бистиң улзувуус база мал тургузукчу күш ажылын боттанды-

рар арталыын алган.

1948 чылда-ла республиканың Үлгү-пүрнү дайын мурунда деңнелин чедип алган. 1949 чылда Үлгү-пүрнү 1940 чылдын деңнелин ийи чарты каттап берген. 1950 чылдыг төңүзүңдө республиканың Үлгү-пүрнүң ниити продукциясы 1945 чылга бодаарга, 4 катап өскөн.

Катап тургузушкун болгаш чаа бүдүрүлгелерниң туудушкуну дүргөн темп-биле чоруп турар. 1946 чылда-ла Кренгольм мануфактурасы, Балтий мануфактурасы, «Вольта» завод болгаш өскө-даа бүдүрүлгелер үрөгдөлишкенин, бестуушундан көдөрүлүп үнгөн. 1947 чылда-ла республиканың ийи муң аягы бүдүрүлгелери продукцияны берип эгел берген. 1948 чылда Ленинградты газ-биле хандырып турар газосалыктың индустрия делегейге бир-ле дугаарында Эстонияга тургустунган.

Эстон ССР-ниң ажилчылары хүн-бүрдө бүдүрүлгө чедикчиинерин көвүдөдип турар, бодунуң ынак Төрөөн чуртунга канчал-ла хой продукцияны бээрин ордальжып турар. Республикада социалисттик чарыш хүн келген тудумна алгып турар, ам ында Үлгү-пүрнүң, 90 хуу ажилчыларын хаара туткан. Ам бистиң республиканың бүдүрүлгелеринде 45 муң аягы стахановчулар ажилдап турар.

Республика көдө ажил-агый талазы-биле база-ла улуг чедикчиинерин чедип алган. Ам бүгү тараачын ажил-агыйларыны 90 аягы хуузу колхозтарда кирген. Республиканың бүгү тарылга шөлүнүң 95 аягы хуузу колхозтарга болгаш совхозтарга хамаарып турар. Республиканың колхозтарын 56 машина-трактор станциялары хандырып турар. Кыска хуусааның иштинде колхозтар ажилгалымайып турар чаа черлерин ажилгалынын уламындан тарылга шөлүн улгатырган. Тараа культу-

тураларының, картофельдин, хендирниң дүжүдү элээн улгаткан. Күштүг совет техниканы, мичуринчи агробиология эртемни, химияти болгаш өскө-даа байлак чөмжилгелерин ажилгалынын уламындан ол чедип алдыган.

Бистиң республиканың көдө ажил-агыйнык чугула сорулгазы болза, бойдушту чаартырынык сталинчы программазынын кезин — черин үндөзүнү-биле экижидериниң (мелиорация) планын боттидырып болур. Чоокта республикада күштүг 6 машина мелорация станцияларын тургускан. Амгы үениң техниказы-биле чөпсөглөшкөн олар малгагыш каш чүс муң гектар черин кургаткаш, тараа культурулары тарып, сипен кезер, мал отытаар шөлдөр кылдыр хуулдулар сорулушты.

Эстон улус бодунуң национал хевирлиг, социалисттик шынарлыг культуразын сайзырадырынга улуг чедикчиини болган. Республикада Эртемнер Академиясы ажытылган, Эртемнер Академиязының 13 эртем-шинчилел институттарында, үш музейлеринде 500 аягы эртем ажилдакчылары ажилдап турар. Республикада 1.162 эге, долу эвес ортукам, ортукам школалар бар, ында 147 муң урулгар өөренип турар. 36 ажилчы болгаш көдө аныктар школарында 7 муң хире кижи өөренип турар. Республиканың 8 дээди өөредилге черлеринде улус ажил-агыйнык болгаш культураның аңгы-аңгы адырларына тускый эртемнигерин белеткел турар. Эстон ССР-де өөреникчилерни ниити саны 1939 чыл-биле деңнээрге ийи катап өскөн.

Ол-ла үеде буржуаз Финляндияда эртен чылын хой муң урулгар өөредилгезин каар укурга таварышкан, чүгө диге, Финляндиянык чааа чаа кластар ажилдарыга акша-хөргөни үндүрбөөн, Совет Эстониянык дээди өөредилге черлеринде аныктарының саны (чуртакчы чоңуну хуузуңга бодаарга) Финляндияга бодаарга ийи катап хой болуп турар. Финляндияда буржуазтарнык оолдар, кыстары өөренип турда, а

бистиң институттарынык экижирин ажилчы чоңарга калова-биле ажил Эстон улустуң чаа, совет культуразынын чырык көргүзүлгө болза, совет эрге-чагырганың чылдарында өзүлүг-ла массалыг болгаш улустуң характерин алган болгаш үе шаңдан тура алдаржан ырларыны байырларды болур. Эстон ССР-ниң 10 чыл болган хүнүнде каш он муң ырайыктар болгаш тандорлар каш чүс муң көрүкчүлериң мурнуңа анызы-бүрү хой хевирлиг программаны көргүскөннер. Эстониянык ырларындан болгаш пляскалардан аңгыда Совет Эвилелиниң, база улус демократтыг чурттарнык анык-дума улустарынын ырларын болгаш пляскаларын күүсеткеннер. Буржуаз Эстонияга бодаарга бисте колхозчу көдөлөргө амыткаан клубтар болгаш улус бажыңдарының саны үш катап улгаткан, а тараачынынын бот-тывынгыр уран-чүлүңү киржикилериниң саны ам 70 муң чөптөн.

Бистиң артистеривис, композиторларымыс, чотаалчыларымыс болгаш чурчучуларымыс сөөлгү үеде элээн чедикчиинерин чедип алган. Сталинчы шаңналың ийи дайып лауреады Август Якобсонун шилери, Сталинчы шаңналың лауреады Ганс Леберектиң тоо-жулары шүлүкчүлөр Юхан Штульдин, Ральф Парвенин, шүлүкчү Дебора Ваарандиң болгаш Ары Каалдың шүлүктери болгаш поэмалары республикада дашкаар ыракта билдирген.

Эстонунуң күрүнениң академиктиг «Эстония» деп опер болгаш балет театрының шилери энир чылын Москванык театр көрүкчүлериңден бедик махталды алган. «Евгений Онегин» деп операны көргүскөн бистиң театрынык артистери Мета Данипорк, Георг Отс, Мартин Тарас, Тийт Куузин болгаш Александр Винер олар Сталинчы шаңналың лауреады деп атты алганнар.

Үлгү-пүрнүң, көдө ажил-агыйнык, эртемниң, культураның болгаш уран-чүлүңү сайзыралынык херээңге шыл-

кышкы немелде калкаларын 3-тү немей туткан.

Хой, өшкүнүң ажаалгазын, чөмгерилгезин болгаш чыгык калкаларын хандырганы-биле кышкы үеде төрөөн хой, өшкүлериң чаш төлдери бүрүн дорууп, кандың-даа когарал чок болуп турар.

Кышкы үеде малга дус болгаш кужурун эни хандырып, малдын анызы-бүрү аарыгынага удур шыңгыгы хемчеглерин ап турар. Мал ажилының фермазынык эргелекчи эш Кижээкка калкачыларнык ортузунга үргүлчү чорудуларын ажилында четестерин чогуур өвүде айттып, кадрчыларнык анызы-бүрү негедезин бүгү тала-биле хандырып турар.

А. ДОПЧАА.

Чаш малды бүрүн ажаап алган

Ниитиңиң мал ажилын хөтөгүдериңиң үш чыл планын күүсөдириниң кол үндөзүн — малдыг чаш төлдүн чидирип чокка ажаап алыры болур. Улуг-Хем районда Ленин аттыг колхозтуң хой малын малчын эш Койгунак ак-сеткилди чаңгыс-даа чидирип чок кадарып турар.

Колхозта малдыг кидин-не төрүп эгелээ. Эш Койгунактың кадарып турар хойундан 92 баш хойлар төрөөн, оларнык 93 баш ху

